

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
OPĆINA GRAČANICA

IZVJEŠTAJ O OSTVARENJU GODIŠNJEG PLANA IMPLEMENTACIJE
STRATEGIJE RAZVOJA OPĆINE GRAČANICA ZA
- 2015 godinu -

Gračanica, juni 2015.godine

UVOD

Cilj ovog izvještaja jeste da se svim zainteresiranim akterima na realan i objektivan način predstavi ostvarenja akcionog (godišnjeg) plana implementacije Strategije razvoja općine Gračanica za 2015. godinu. Na osnovu izvršene analize ključnih rezultata i ostvarenog progressa sa jedne strane, te uočenih teškoća u pogledu implementacije sa druge strane u izvještaju su date preporuke i korektivne mjere koje se trebaju uzeti u razmatranje u narednom periodu implementacije strategije razvoja.

Strategiju razvoja općine Gračanica za period 2011-2020. godina izradio je Razvojni tim Općine Gračanica u okviru Projekta integrisanog lokalnog razvoja (ILDLP), koji predstavlja zajedničku inicijativu Švajcarske agencije za razvoj i saradnju (SDC) i Razvojnog programa Ujedinjenih nacija (UNDP) u periodu januar – decembar 2010. godine. Tehničku podršku Razvojnom timu u sklopu ovog projekta pružio je Regionalni centar za životnu sredinu (REC BiH) u saradnji sa "Method Consulting" BiH.

Strategija razvoja je ključni strateško-planski dokument općine Gračanica, koji treba da podstiče budući rast i razvoj zajednice. Strategija razvoja ima u vidu društvenu i ekonomsku sferu, ali i aspekte zaštite i unaprijeđenja životne sredine i prostora. Strategija je razvijena da bude okvir definisanja zajedničkih ciljeva, podsticanja lokalnih snaga, ali i odgovor na izazove budućeg razvoja općine i sveukupnog života u njoj.

Strategija razvoja općine Gračanica za period 2011 – 2020. godina usvojena na sjednici Općinskog vijeća Gračanica koja je održana dana **28.04.2011.** godine (Objavljena u Službenom glasniku Općine Gračanica 6/2011).

Početkom 2015.godine sačinjeni su Indikativni finansijski plan projekata za 2015.godinu i okvirni finansijski plan implementacije projekata za 2015-2017.godinu.

U fokusu ovog Izvještaja je implementacija strategije razvoja općine Gračanica za 2015. godinu, ali će također biti uporedno predstavljene i kumulativni pokazatelji implementacije strategije razvoja u periodu 2011 – 2015. godina. Nosilac izrade Izvještaja je Odjeljenje za poduzetništvo, lokalni razvoj i finansije. Podaci koji su korišteni prilikom izrade Izvještaja prikupljeni su od strane načelnika općine, računovodstva, koordinatora projekata i službene statistike i statistike Općine Gračanica.

1. IZVRŠNI SAŽETAK

Nakon analize prikupljenih informacija i podataka vezanih za dinamiku i finansijsku implementaciju projekata i mjera definisanih Planom implementacije za 2015. godinu konstatirano je da je navedenim planom predviđena implementacija **146** projekata ukupne vrijednosti **9.559.652,00 KM**. Od toga, implementirano je ukupno **102** projekata, što je oko **70 %** u odnosu na ukupan broj projekata, u vrijednosti od **5.006.690,00 KM**, što je **52,37 %** u odnosu na projektirani finansijski okvir.

Od **102** implementiranih projekata, **29** projekata su projekti ekonomskog sektora, **53** projekata su implementirani u okviru društvenog sektora a **20** projekata su implementirani u sektoru okoliša .

Najvažniji doprinos ostvarenju strategije u 2015. godini ogleda se prvenstveno u izgrađenoj **čvrstoj infrastrukturi** (vodovod, putevi, mostovi, itd.), otklanjanju posljedica elementarnih nepogoda , programima **poboljšanja vodosnabdjevanja općine, sanacije gubitaka vode i izgradnje novih vodovodnih mreža**, kao i **projektima energetske efikasnosti**. Treba ipak naglasiti kako projekti koji su implementirani u 2015. ipak **ne** doprinose dovoljno ostvarenju svih postavljenih strateških ciljeva.

U sektoru ekonomskog razvoja, planirano je da se u 2015. godine implementira **37** projekata ukupne vrijednosti od **2.063.724,00 KM**, od čega je učešće Općine **734.000,00 KM**. U okviru ovog sektora implementirano je ukupno **29** projekata ukupne vrijednosti od **1.449.836,00 KM**, što je **70%** planirane vrijednosti.

U sektoru društvenog razvoja, planirano je da se u 2015. godine implementira **77** projekata ukupne vrijednosti od **2.190.481,00 KM**, od čega je učešće Općine **1.406.481,00 KM**. U okviru ovog sektora implementirano su **53** projekata ukupne vrijednosti od **1.346.722,00 KM**, što je **61,48 %** od planirane vrijednosti.

U sektoru zaštite i unapređenja životne sredine, planirano je da se u 2015. godini implementira **32** projekata ukupne vrijednosti od **5.305.447,00 KM**, od čega je učešće Općine **1.345.000,00 KM**. U okviru ovog sektora implementirano je **20** projekata ukupne vrijednosti od **2.210.132,00 KM**, što je **41,66 %** od planirane vrijednosti. Važno je istaći da su u okviru ovog sektora **41** projekat (projekti deminiranja i tehničkog izviđanja), ukupne vrijednosti od **6.104.327,00 KM** koji nisu planirani budžetu Općine ali su na aktivnoj listi prioriternih projekata koji se kandiduju prema eksternim izvorima finansiranja.

Nažalost, uslijed nedostatka sredstava kao i elementarnih nepogoda koje su se desile u maju i avgustu 2014.godine u izvještajnom periodu nisu implementirani neki projekti koji se odnose na projekte putne infrastrukture, vodosnabdjevanja, rekonstrukcije društvenih domova, i dr. Za projekte deminiranja nisu obezbjeđena sredstva iz donacija. S obzirom da nisu postignuti svi očekivani rezultati implementacija dijela projekata odgođena je za budući planski period. Predlažu se i neophodne izmjene i korekcije budžeta i dijela projektnih indikatora.

2. STRATEŠKI CILJEVI I PRIORITETI

Strategijom razvoja općine Gračanica za period 2011 – 2020. godine, definirana je sljedeća vizija općine Gračanica:

„OPĆINA GRAČANICA PODUZETNIČKI VODEĆA, EKOLOŠKI UREĐENA, DRUŠTVENO ORGANIZOVANA ZAJEDNICA SRETNIH I ZADOVOLJNIH LJUDI “.

U strateškom menadžmentu vizija se tiče ciljeva koji su najšire definisani, generalni i sveobuhvatni. Vizija opisuje namjere za budućnost, bez specifikacije sredstava koja su neophodna da bi se postigli željeni rezultati. Strategijom razvoja također su definirano 5 strateških ciljeva sa njima pripadajućim sektorskim ciljevima, kako slijedi:

STRATEŠKI CILJEVI

Strateški cilj 1.: Privući investitore, povećati zaposlenost

Strateški cilj 2.: Čista voda i zrak, uređeni vodotoci, ekološki zbrinut otpad i otpadne vode, Gračanica bez mina

Strateški cilj 3. Kvalitetno riješena cestovna infrastruktura

Strateški cilj 4. Termalne vode i drugi resursi u funkciji razvoja turizma

Strateški cilj 5. Bolja uprava i uređen društveni sektor , veća briga za mlade i osjetljive kategorije

SEKTORSKI CILJEVI:

Ekonomski razvoj

Sektorski ciljevi :

1. Unapređenje biznis infrastrukture u skladu sa prostorno-planskom dokumentacijom do 2015.god
2. Promocija imidža Općine kao poduzetničkog centra (2010-2015)
3. Razviti 800 tržišno orijentiranih i održivih registriranih poljoprivrednih gazdinstava do 2015.god
4. 80% privrednih subjekata u sistemu daljinskog grijanja do 2015.god.
5. Regulirati korito rijeke Sokoluše u zoni plavljenja u dužini od 300 m
6. Izgradnja zatvorenog bazena i smještajnih kapaciteta u funkciji razvoja zdravstvenog i banjskog turizma do 2015.god.

Društveni razvoj

1. Unaprijediti sektor socijalne zaštite za 30% do 2015. godine
2. Poboljšati uslove za rad i povećati obuhvatnost djece u obrazovnim ustanovama do 2015. godine
3. Unaprijediti sportsko-kulturni život u općini do 2014. godine
4. Unaprijediti uslove rada i usluga u sektoru zdravstva do 2015. godine
5. Unaprijediti rad lokalne uprave-povećati efikasnost i kvalitet rada općinskih službi za 20% do 2012. godine

Sektor zaštite i unapređenja okoliša

1. Unaprijeđen sistem upravljanja otpadom, vodama i zrakom do 2015. godine
2. Poboljšanje vodosnabdijevanja na teritoriji općine Gračanica
3. Zaštićena i očuvana kulturna baština i uređena izletišta i zelene površine na području općine do 2015.godine
4. Općina Gračanica bez mina do 2015. godine na površinama I kategorije

3. PREGLED IMPLEMENTACIJE ZA PERIOD 2011-2015.GODINE

Planom implementacije Strategije za period 2011-2015.godine predviđena je implementacija 432 projekta ukupne vrijednosti od 72,38 milijuna KM od toga za sektor ekonomskog razvoja planirano je 218 projekata ukupne vrijednosti od 29,02 milijuna KM, za društveni sektor je planirano 106 projekata ukupne vrijednosti od 6,98 milijuna KM a za sektor društvenog razvoja 108 projekata ukupne vrijednosti 36,36 milijuna KM.

Tabela 1: Plan implementacije projekata strategije za period 2011-2015.godine u hiljadama KM

SEKTORI	Broj sektorskih ciljeva	Broj programa	Broj projekata	Ukupna vrijednost projekata	Relizovano do 2010.godine	Za realizaciju u periodu 2011-2015	Plan implemenzacije za 2011-2015.godinu				
							2011	2012	2013	2014	2015
ekonomija	6	13	218	30.758.	1730	29.028.	3.273.	6.592	6.271	8.211	4.680
društveni	5	16	106	7.195.	210	6.985	1.832	2.778	1.372	779	224
okoliš	4	19	108	36.767.	410	36.366	2.005.	10.915	7.205	9.893	6.347
3	15	48	432	74.721	2.341.	72.380	7.111	20.286	14.848	18.883	11.250

Tokom perioda 2011 - 2015 godine implementirano je ukupno **372** projekata, što je **86 %** u odnosu na **432** projekata definisanih u strategiji razvoja za period 2011-2015.godine (od kojih su 70% višegodišnji projekti). Značajan broj novih projekata je **naknadno uključen u implementaciju**, po odluci općinskog vijeća .

Finansijska vrijednost imlementiranih projekata svih sektora u periodu 2011-2015.godine iznosi 27,09 milijuna KM što je 37,43 % od plana za isti period.

Posmatrano po godinama realizacija je ostvarena kako slijedi:

- 2011.godine ostvarena je realizacija od 5,6 milijuna KM ili 78,73 % od plana iste godine;
- 2012.godine ostvarena je realizacija od 6,7 milijuna KM ili 33,40 % od plana za istu godinu;
- 2013.godine ostvarena je realizacija od 4,67 milijuna KM ili 31,46 % od plana iste godine;
- 2014.godine ostvarena je realizacija od 5,04 milijuna KM ili 26,68 % od plana za istu godinu;
- 2015. godine ostvaena je realizacija od 5,00 milijuna KM ili 44,50 % od plana za istu godinu.

Tabela 2: Pregled realizacija strategije po sektorima u periodu 2011-2015.godine

Iznosi u hiljadama KM

NAZIV SEKTORA	Planirana vrijednost projekta	REALIZACIJA							Ukupna realizacija za 2011-2015.godinu
		Relizovano do 2011.godine	Za realizaciju u narednom periodu	2011	2012	2013	2014	2015	
EKONOMSKI SEKTOR	30.758	1.730	29.028	3.190	3.314	2.741	3.361	1.450	14.056
DRUŠTVENI SEKTOR	7.196	210	6.985	799	2.019	966	867	1.347	5.998
SEKTOR OKOLIŠA	36.767	410	36.367	1.611	1.442	964	810	2.210	7.037
SVEGA	74.721	2.473	72.380	5.600	6.775	4.671	5.038	5.007	27.091
Plan prema strategiji				7.112	20.287	14.848	18.883	11.250	72.380
Razlika-novi projekti	3.507.530								
Procenat real.strategije				78,74	33,40	31,46	26,68	44,51	37,43

Implementacija Strategije u prvih 5 godina od samo 37,43 % ukazuje na nerealno planiranje , posebno sektora zaštite i unapređenja okoliša u okviru kojeg se nalaze projekti: izgradnje nove deponije smeća, sanacija postojeće deponije „Grabovac“, vodovoda i kanalizacije , regulacije vodotokova (rijeka Sokoluše i Drijenče i dr.), izgradnja fabrike za prečišćavanje otpadnih voda kanalizacionog sistema , izgradnja kolektorske mreže kanalizacionog sistema Gračanice, deminiranja i tehničkog izviđanja .Što se tiče projekata vodovoda i kanalizacije u toku je implementacija projekat WATSAN iz kredita Evropske investicijske banke i grant sredstava IPA-2009.

U toku 2011-2015. godine implementirano je 372 projekta od toga 158 projekata ekonomskog sektora , 127 projekata iz društvenog sektora i 87 projekat iz sektora zaštite i unapređenja okoliša.Pregled broja projekata daje se u narednoj tabeli:

Tabela 2: Broj planiranih i ostvarenih projekata u periodu 2011-2015.godine

NAZIV SEKTORA	Broj sek. Ciljeva	Broj programa	Broj projekata uza period 2011-2015.god.		% Realizacije
			PLAN	OSTVARENJE	
EKONOMSKI SEKTOR	6	13	218	158	72,4 %
DRUŠTVENI SEKTOR	5	16	106	127	119 %
SEKTOR OKOLIŠA	4	19	108	87	87 %
3	15	48	432	372	86 %

Od ukupno 218 projekta planiranih u perodu implementacije 2011-2015. godine u okviru sektora ekonomskog razvoja implementirano je 158 projekata ukupne vrijednosti od 14,06 miliona KM što je

48,42 % od ukupne vrijednosti plana za 2011-2015.godinu , koji je iznosio 29,028 miliona KM. Implementacija po godinama data je u narednom pregledu:

Tabela 4:Implementacija projekata iz sektora ekonomskog razvoja u periodu 2011-2015.god.u 000 KM

Ekonomski sektor	Ukupna vrijednost projekata	Relizovano do 2011.godine	Za realizaciju u narednom periodu	Planirana i ostvarena realizacija za period 2011-2015					Realizacija 2011-2015
				2.011	2.012	2.013	2.014	2.015	
Planirano	31.195	2.210	29.028	3.273	6.592	6.271	8.211	4.681	29.028
Ostvareno				3.190	3.314	2.741	3.361	1450	14.056
Stepen realizacije				97,46	50,27	43,71	40,93	30,98	48,42

U okviru sektora društvenog razvoja od ukupno 106 projekata planiranih u periodu implementacije 2011-2015.godine implementirano je 127 projekta ukupne vrijednosti od 5,99 miliona KM ili 85,87 % od ukupne vrijednosti plana za 2011-2015.godinu , koji iznosi 6,98 miliona KM.

Tabela 5:Implementacija projekata iz sektora društvenog razvoja u periodu 2011-2015.god. u 000 KM

Društveni sektor	Ukupna vrijednost projekata	Relizovano do 2011.godine	Za realizaciju u narednom periodu	Plan realizacije za period 2011-2015					Realizacija 2011-2014
				2.011	2.012	2.013	2.014	2.015	
Planirano	8.510	32	6.985	1.832	2.778	1.372	779	224	6.985
Ostvareno				799	2.019	966	867	1.347	5.998
Stepen realizacije				43,61	72,68	70,41	111,30	601,34	85,87

U okviru sektora zaštite i unapređenja okoliša od ukupno 108 projekata planiranih u periodu implementacije 2011-2015.godine implementirano je 87 projekata ukupne vrijednosti od 7,037 miliona KM ili 19,35 % od ukupno vrijednosti plana za 2011-2015. godinu , koji iznosi 36,36 miliona KM.

Tabela 6: Implementacija projekata iz sektora okoliša u periodu 2011-2015.godine u 000 KM

Sektor okoliša	Ukupna vrijednost projekata	Relizovano do 2011.godine	Za realizaciju u narednom periodu	Plan realizacije za period 2011-2015					Realizacija 2011-2015
				2.011	2.012	2.013	2.014	2.015	
Planirano	37.158	230	36.366	2.005	10.915	7.205	9.893	6.348	36.366
Ostvareno				1.611	1.442	964	810	2.210	7.037
Stepen realizacije				80,35	13,21	13,38	8,19	34,81	19,35

Razlog za mali procenat realizacije projekata u sektoru okoliša je nedostatak sredstava za projekte deponije, vodovoda i kanalizacije, regulacije vodotokova, deminiranja i tehničkog izviđanja i dr.

Kod 30% projekata došlo je do odgađanja početka implementacija za naredni period. Razlog za odlaganje implementacije velikog broja projekata jeste nedostatak vlastitih sredstava u budžetu općine za realizaciju projekata i uvijek prisutna neizvjesnost i nesigurnost kada je u pitanju namicanje sredstava iz eksternih izvora.

Odjeljenje za poduzetništvo i lokalni razvoj je analizom finansijskog dijela implementacije došlo do zaključka da finansijske projekcije za veliki broj projekata nisu bile precizne, odnosno da su bile precjenjene, te da u narednom periodu tom aspektu treba realnije pristupiti.

4. IMPLEMENTACIJA INDIKATIVNOG FINANSIJSKOG PLANA ZA 2015.GODINU

Početkom 2015.godine sačinjen je indikativni finansijski plan za 2015.godinu i okvirni finansijski plan za 2015-2017.godini u skladu sa finansijskim planom budžeta i planom namicanja sredstava iz eksternih izvora. Ovaj plan je samo djelimično usklađen sa planom implementacije iz strategije za 2011-2015.godinu.

Planom implementacije koji je donesen za 2015. godinu predviđena je implementacija **146** projekata ukupne vrijednosti 9.559.652,00 KM od toga iz sredstava budžeta planirano je 3.485.481 KM a iz eksternih izvora planirano je 6.074.171,00 KM. U toku planskog perioda implementirano je ukupno **102** projekat, što je oko 70 % u odnosu na ukupan broj projekata, u vrijednosti od 5.006.690,00 KM, što je 52,87 % u odnosu na projektirani finansijski okvir.

Tabela 7: Plan implementacije projekata po sektorima u 2015.godini

Sektor razvoja	Plan za 2015			Ostvareno u 2015.			% Ukupne realizacije
	Budžet Općine	Eksterni izvori	Ukupan iznos	Budžet	Eksterni izvori	Ukupan iznos	
Ekonomski razvoj	734.000	1.329.724	2.063.724	718.141	731.695	1.449.836	70,25
Društveni razvoj	1.406.481	784.000	2.190.481	814.764	531.958	1.346.722	61,48
Sektor okoliša	1.345.000	3.960.447	5.305.447	350.022	1.860.110	2.210.132	41,66
Ukupno	3.485.481	6.074.171	9.559.652	1.882.927	3.123.763	5.006.690	52,37

Tabela 8: Pregled broja planiranih i ostvarenih projekata u 2015.godini

Sektori	Broj predviđenih projekata za 2014.godinu	Ostvaren broj projekata u 2014.godini	% ostvarenja
EKONOMSKI	37	29	78,38
DRUŠTVENI	77	53	68,83
SEKTOR OKOLIŠA	32	20	62,50
Ukupno:	146	102	69,86

U sektoru ekonomskog razvoja, planirano je da se u 2015. godini implementira 37 projekata ukupne vrijednosti od **2.063.724,00 KM**, od čega je učešće Općine **734.000,00 KM**. U okviru ovog sektora implementirano je ukupno 29 projekata (veći broj manji projekata) u ukupnoj vrijednosti od 1.449.836,00KM, što je 70 % iznad planirane vrijednosti. To su uglavnom projekti komunalne i putne infrastrukture kojim se unapređuje ambijent za ekonomski razvoj i nemaju direktni uticaj na povećanje zaposlenosti.

U sektoru društvenog razvoja, planirano je da se u 2015. godine implementira **77** projekata ukupne vrijednosti od 2.190.481,00 KM, od čega je učešće Općine **1.406.481,00 KM**. U okviru ovog sektora implementirano su **53** projekata ukupne vrijednosti od 1.346.722,00 KM što je 61,48 % od planirane vrijednosti projekata.

U sektoru zaštite i unapređenja životne sredine, planirano je da se u 2015. godini implementira 32 projekata ukupne vrijednosti od 5.305.447,00 KM, od čega je učešće Općine **1.406.481,00 KM**. U okviru ovog sektora implementirano je 20 projekata ukupne vrijednosti od 2.210.182,00 KM., što je 41,66 % od planirane vrijednosti projekata.

Važno je istaći da se u okviru ovog sektora nalaze projekti vodovoda i kanalizacije koji se finansiraju iz kredita EIB-e a realizuju se u periodu 2015-2017.godine.U plan budžeta nisu ušli (projekti deminiranja i tehničkog izviđanja), ukupne vrijednosti od cca 6 miliona KM jer je njihova implementacija velikim dijelom ovisna od eksternih izvora finansiranja.

4.1. Realizovani projekti po implementacijskim partnerima u 2015.godini

Nosilac implementacije svih projekata iz Strategije razvoja u 2015. godini bila je općina Gračanica, odnosno službenici organa općine Gračanica kao koordinatori konkretnih projekata. S obzirom na ograničene implementacijske kapacitete poslovnog i NVO sektora, općina Gračanica je u njima mogla imati partnere u procesu implementacije projekata.

4.2. Ključni rezultati i ostvareni progres u 2015.godini

Na osnovu svih prikupljenih i obrađenih podataka o implementaciji projekata u izvještajnom periodu može se zaključiti da se **godišnji rezultati** rada ogledaju prvenstveno u izgrađenoj **čvrstoj infrastrukturi (vodovod, putevi, mostovi, klizišta nastala elementarnim nepogodama i itd.)**. U skladu sa tim, ostvaren je i određeni progres u odnosu na set sektorskih ciljeva, prevashodno onih ekonomskog i društvenog sektora koji se oslanjaju na razvoj infrastrukture. Međutim, **projekti koji su implementirani u 2015. godini ne doprinose dovoljno ostvarenju postavljenih strateških ciljeva**. S obzirom da su definisani projektni i drugi indikatori često teško mjerljivi teško je sam progres prikazati na kvantitativan, odnosno mjerljiv način, pa bi u narednom periodu trebalo razmotriti mogućnost redefinisanja postavljenih indikatora.

Planom implementacije za 2015.godinu predviđena je implementacija ukupno 146 projekata, i to 37 iz ekonomskog sektora ,77 iz društvenog sektora i 32 iz ekološkog sektora. Ukupno je implementirano 102 projekata, i to 29 projekata iz ekonomskog sektora, 53 iz društvenog sektora i 20 iz ekološkog sektora. Nažalost, uslijed nedostatka sredstava i elementarnih nepogoda (poplave i leda) u izvještajnom periodu nisu implementirani neki manji projekti koji se odnose na projekte putne infrastrukture, vodosnabdjevanja, rekonstrukcije društvenih domova, i dr. U 2015.godini nisu

implementirani projekti deminiranja za koje se sredstva obezbjeđuju iz donatorskih sredstava. Inače pitanje finansiranja deminiranja još uvijek nije adekvatno regulisano na državnom nivou.

Planom implementaciji indikativnim finansijskim okvirom koji je donesen za 2015. godinu a prema planu budžeta za istu godinu ,konstatovano je da je navedenim planom predviđena implementacija **146** projekata ukupne vrijednosti 9.556.652,00 KM od toga iz sredstava budžeta planirano je 3.485.481,00 KM a iz eksternih izvora planirano je 6.074.171,00 KM. Od toga, implementirano je ukupno **102** projekat, što je oko 70 % u odnosu na ukupan broj projekata, u vrijednosti od 5.006.690,00 KM, što je 52,87 % u odnosu na projektirani finansijski okvir.

U narednom tekstu bi na osnovu prethodno definisanih indikatora na sektorskom nivou trebalo predstaviti ostvareni progres po sektorskim ciljevima. Međutim , polazeći od toga da praktično svi indikatori na nivou sektorskih ciljeva, izuzev prvog indikatora u okviru ekonomskog sektora, nisu mjerljivi (uzmimo za primjer drugi indikator na nivou sektora okoliša koji glasi : “ Unaprijeđen sistem upravljanja otpadom, vodom i zrakom do 2015. godine“), kao i da mjerenje indikatora na programsko – projektnom nivou uglavnom nije vršeno, osim kod infrastrukturnih projekata (asfaltiranje puteva, vodovodi , mostovi i sl.), ostvareni progres na sektorskom nivou teško je izmjeriti na predviđeni način, pa smo se odlučili isti predstaviti kao količnik planiranih projekata u strategiji razvoja za period 2011 -2015. godina i realizovanih projekata u 2015. godini, svjesni pri tom činjenice da svi projekti ne doprinose podjednako ostvarenju sektorskih ciljeva , te da implementacija definisanih projekata u strategiji razvoje ne znači i neposredno ostvarenje postavljenih sektorskih ciljeva. Ovakav pristup neće prikazati ostvareni progressa u izvještajnom periodu na najprecizniji način.

Ekonomski razvoj definisan je u šest sektorskih ciljeva kojima se (potpuno ili djelomično) ostvaruju strateški ciljevi SEC1, SEC2, SEC3 i SEC4,SEC5,SEC6

Prvi sektorski cilj SEC1„Unaprijeđenje biznis infrastrukture u skladu sa prostorno planskom dokumentacijom do 2015.godine“: postignut je napredak od 70%. U toku 2015.godine implementirano je 70% projekta iz programa cestovne infrastrukture koji se odnose na rekonstrukcije i sanacije ulica, puteva u mjesnim zajednicama, (Gračanica, Lukavica, Donja Orahovica, Soko, Babići, Donja Lohinja, Gornja lohinja, Piskavica, Stjepan Polje , Lendići i dr.) i projekata iz programa mostova u mjesnim zajednicama (Trnovci, Lukavica) projekti održavanja rasvjete u mjesnim zajednicama i gradu. U 2015. godini zbog elementarnih nepogoda (poplave i leda) iz 2014.godine nastavljena je implementacija projekata koji su imali za cilj smanjenje posljedica elementarnih nepogoda (regulacija i sanacija rijeke Sokoluše, sanacija puta u MZ Lendići, izgradnja i sanacija porušeni i oštećeni kuća, podrška privrednicima kroz grant sredstva i dr.).

Projekti unapređenja biznis infrastrukture uglavnom doprinose stvaranju ambijenta za poslovanje .Međutim petogodišnji projekat koji je započeo,početkom 2014.godine potpisivanjem Memoranduma o razumijevanju između USAID-Sida GOLD Projekta ,imao je za cilj da razvije model održivog lokalnog ekonomskog razvoja kroz privlačenje investicija i otvaranju novih radnih mjesta. Međutim ovaj projekat je trenutno zaustavljen od strane donatora.

Drugi sektorski cilj SEC2„Promocija imidž Općine kao poduzetničkog centra“ ostvaruje se relativno uspješno. Nastavljena je promocija imidža općine kao poduzetničkog centra naročito kroz projekat

sajmova održanih u 2015 („Grapos-expo“, Sajma Stočarstva, Gračaničkog vašera i dr.) i projekte međunarodne saradnje sa bratimljenim gradovima putem kojih se osigurala posjeta nekoliko privrednih delegacija s predviđenim širenjem privredne suradnje na svim poljima u narednim godinama .

Treći sektorski cilj SEC3 „Razviti 800 tržišno orijentisanih i održivih registriranih poljoprivrednih gazdinstava“. Postignut je značajan napredak. Povećan je broj registrovanih poljoprivrednih proizvođača za 206 (sa 1874 prema podacima iz 2014.godine na 2.080 prema podacima za 2015. godinu). Zemljoradnička zadruga „Gračanka „Gračanica u 2014.godini završila je izgradnju hladnjače za voće i povrće kapaciteta 300 tona koja je dobra osnova za unapređenje poljoprivredne proizvodnje i postizanje povoljnije prodajne cijene. Udruženje poljoprivrednika, poljoprivrednih inženjera i tehničara organizovalo je edukaciju poljoprivrednih proizvođača s učešćem više od petine registrovanih proizvođača na teme (Značaj klasifikacije zemljišta u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji, , Nove tehnologije proizvodnje stočne hrane i balansiranje stočnog obroka za muzna i tovna grla, Podizanje oglednog polja kukuruza u MZ Stjepan Polju i organizovanje Dana praktične prezentacije hibrida; Praktična edukacija za voćare (rezidba, prehrana i zaštita voćnjaka); Predstavljanje novih hibrida kukuruza , strnih žita i krmnih kultura sa tehnologijom sjetve , prehrane i zaštite; Kvalitet svježeg mlijeka u sistemu otkupa prema standardu EU upoznavanje poljoprivrednih proizvođača sa Pravilnikom o otkupu svježeg mlijeka koji se primjenjuje od 01.01.2015.godine.).

Međutim, nije završena implementacija projekat protivgradne zaštite , a nisu pokrenuti ni projekati Gradske tržnice i pijace (samo je urađen idejni projekat), Mini mljekare za proizvodnju sira, Uređenje zelene pijace niti projekat Izgradnje infrastrukture za navodnjavanje poljoprivrednih kultura u MZ D.Lohinja, Pribava, Gračanica, S.Polje, Džakule i Dobrovci.

U okviru **četvrtog sektorskog cilja SEC4** „U sistemu daljinskog grijanja 80% privrednih subjekata do 2015. godine“ , krajem 2015.godine ostvaren je progres u implementaciji ovog projekta. Ovaj projekt doprinosi ostvarenju i strateškog cilja 2 iz sektora okoliša. Efekti realizacije vide su u pokazateljima smanjenja zagađenja u zraku što se pozitivno odrazilo na ljude i okolinu. Rezultat realizacije projekta je prevashodno čista okolina i zrak. Takođe, jedan od bitnih ciljeva je da se zagrijavanje stambenih i proizvodnih objekata vrši sa jednog centralizovanog mjesta koje će ispuniti sve neophodne kriterije i preduslove za čistu i ekološku proizvodnju toplotne energije, a koja bi ujedno bila i ekonomski isplativa za sve učesnike.

Količina zagađujućih čestica koje se izbace u zrak je uveliko smanjena samim time što se zagrijavanje objekata obavlja sa jednog mjesta, a da su količine energenta za zagrijavanje – uglja u objektima koji se trenutno daljinski zagrijavaju smanjene za oko 6.000 tona.

Prema podacima prikupljenim od Eko toplane d.o.o. za 2015.godinu broj priključaka na toplovod povećan je sa 163 koliko je bilo u 2014.godini na 174 u 2015.godini. U narednoj godini planira se povećanje broja priključaka za 10 %.

Do 2015.godine vlasnik kapitala kompanije „EKO Toplane" d.o.o. Gračanica je bio HETA ASSET RESOLUTION Klagenfurt, Austrija. Kapital u 100% iznosu je kupila kompanija „Radial“d.o.o.i vlasnik je sistema za proizvodnju i distribuciju toplotne energije na teritoriji Općine Gračanica, kojim upravlja u skladu sa koncesionim ugovorom zaključenim sa lokalnim vlastima.

U okviru sistema za proizvodnju i distribuciju toplotne energije, Kompanija upravlja modernim sistemom za proizvodnju toplotne energije na biomasu i mazut, ukupne snage od 17 MW, kao i razgranatom distributivnom mrežom dužine od 15 kilometara.

U okviru **petog sektorskog cilja SEC5** „Regulisati korito rijeke Sokoluše u zoni plavljenja u dužini od 300 m“, u 2015.godini implementiran je **projekt** Sanacije regulacije korita rijeke Sokoluše od 64.391,00 KM iz sredstava federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva.

Naposljetku, u okviru **šestog sektorskog cilja SEC4** „Izgradnja zatvorenog bazena i smještajnih kapaciteta u funkciji razvoja zdravstvenog i banjskog turizma do 2015.godine“, u toku 2015.godine nije ostvaren progres jer je kapital firme Terme doo u privatnom vlasništvu a koncesija na izvorište termalnih voda je data firmi Terme na 30 godina.

Društveni razvoj definisan kroz strateški cilj 5 u okviru kojeg je definisano pet sektorskih ciljeva.(SEC1;SEC2;SEC3;SEC4;SEC5)

U okviru **prvog sektorskog cilja SEC1** „Unaprijediti sektor socijalne zaštite za 30% do 2015.godine“, u toku 2014.godine ostvaren je neznatan progres. U 2013.godini usvojena su 3 značajna dokumenta i to: Akcioni plan za unapređenje položaja žene u ruralnim područjima Općine Gračaića za 2014-2016.godinu, Politika socijalnog uključivanja Općine Gračanića za period 2014-2018.godine i „Najbolji model zapošljavanja osoba sa invaliditetom, baziran na analizi isplativosti“. Navedeni akcioni planovi sadrže mjere i aktivnosti koje je potrebno implementirati u narednom periodu da bi se postiglo unapređenje kako društvenog tako i ekonomskog sektora. Krajem 2014.godine započeo je projekat koji je implementiran počekom 2015.godine a to je projekat „Stambenog zbrinjavanja Roma“ u vrijednosti od 250.000 KM iz sredstava EU. Rezultat ovog projekta je 10 rekonstruisanih kuća i 2 novo izgrađene kuće.

Veća briga za mlade ostvaruje se najvećim dijelom preko NVO-a a posebno preko NVO „Anea“ Gračanića, „Gračaničko keranje“, i drugih NVO u MZ čiji se rad podstiče potporom iz budžeta Općine primjenom kriterije rodno odgovornog budžetiranja pri raspodjeli sredstava po javnim pozivima, kao i preko sportskih NVO, izdvajanjem za volontiranje mladih u cilju sticanja uslova za zapošljavanje i dr.

U okviru **drugog sektorskog cilja SEC2** „Poboljšati uslove za rad i povećanje obuhvatnosti djece u obrazovnim ustanovama do 2015.godine“, u toku 2015.godine implementirana su 3 projekta: grant za II Osnovnu školu od 5.000,00 KM i grant za predškolsko obrazovanje od 24.983,00 KM, zamjena stolarije u OŠ Soko 5.000 KM.

U okviru **trećeg sektorskog cilja SEC3** „Unaprijediti sportsko-kulturni život u općini do 2015.godine“, u toku 2015.godine implementirani su projekti koji doprinose unaprijeđenju sportsko-kulturnog života u općini. (18.000 za PKSC-Bazen.; Sportsko rekreativni centar Luke 15.000KM; Utopljanje sportske sale Luke 158.922 KM; Sportski poligon Gornji Doborovci 9.000 KM; izgradnja tribina na rukometnom igralištu u MZ Doborovci; rekonstrukcija društvenog doma u Gornjoj Orahovici, Trnovcima i dr.).

Četvrti sektorski cilj SEC4 „Unaprijediti uslove rada i usluga u sektoru zdravstva do 2015.godine“, ostvaren je progres. Projekti koji doprinose ostvarivanju ciljeva u ovom sektoru su implementirani u 2011., 2012. i 2013.godini.

U okviru **petog sektorskog cilja SEC5** „Unaprijediti rad lokalne uprave-povećati efikasnost i kvalitet rada općinskih službi za 20% do 2015.godine“.

U toku 2015.godine samo je uloženo 19.005,0 KM u projekat urđenja prostorija mjesnih ureda i izgradnju rampi za invalide u MZ (Soko, Doborovci, Džakule, Stjepan Polje, Malešići, Lukavica, D. Orahovica, G. Orahovica i Miričina) i 32.780 KM za nabavku opreme za CZ.

Međutim nije bilo značajnijih ulaganja u IT, obzirom da su određena ulaganja izvršena u periodu 2013-2014.godine. (U toku 2014.godine u oblasti informatike u Općini Gračanica ostvaren je progres od 10% ,jer su u 2013.godini implementirana nekoliko projekata koji doprinose navedenom rezultatu. Naime početkom 2013. godine Općina Gračanica stavila je u upotrebu novi softver za katastar, čime se pridružila projektu jedinstvenog katastra Federacije BiH. Na taj način, omogućeno je sjedinjavanje katastarskih podataka Federacije BiH i njihova internetska prezentacija. Također tokom 2013. godine izvršena je i provjera elektronskih podataka matičnih evidencija i njihova prilagodba za priključenje Federalnom Matičnom registru, koji će omogućavati izdavanje izvoda iz matičnih knjiga na području Federacije BiH bez obzira na mjesto upisa. U 2013. godini Općina Gračanica nabavila je novi softver za upravljanje finansijama, te elektronsko vođenje finansija prilagodila zakonom propisanom model u trezorskog poslovanja. Multimedijalna sala Općine Gračanica u toku 2013. godine opremljena je mikrofonima, a tokom godine kroz samostalne nabavke i donacije nabavljen je i 1 laptop, 1 desktop računar , skener, matrični štampač, laserski štampač , fotoaparat, GPS uređaj za potrebe rada katastra, te GIS softvare koji će omogućiti mjerenje potrošnje električne energije na javnim objektima i školama u cilju poboljšanja energetske efikasnosti na općini Gračanica.

Nakon završetka i stavljanja u funkciju Šalter sale i Multimedijalne sale u decembru 2015.godine nastavljen je projekat Završetka unutrašnjeg uređenja nove zgrade općine koji je od izuzetnog značaja za poboljšanje uslova rada svih uposlenika organa uprave. Unapređenje rada organa uprave Općine Gračanica ostvaruje se i kontinuiranom edukacijom svih zaposlenih uz softversku i hardversku podršku.

Sektor unapređenja i zaštite okoliša definisan je strateškim ciljevima SEC2 i SEC3 .

U okviru prvog sektorskog cilja SEC1 „Unaprijediti sistem upravljanja otpadom, vodama i zrakom do 2015.godine“, u toku 2014.godine postignut je progres implementacijom 10 od 18 projekata vodovodsnabdjevanja (Izgradnja i sanacija vodovodne mreže u MZ Babići, Donja Orahovica, Malešići, Škahovici, Trnovci, Piskavici), Izgradnja potisnog voda i bazena u MZ Babići i Malešići te

U cilju unapređenja upravljanja zrakom u toku 2014.godine postignut je progres implementacijom projekata iz Programa energetske efikasnosti , koji doprinose smanjenju gubitaka u potrošnji energije a to su projekti "PROGRES" - postavljanje solarnih kolektora i fotonaponskih modula na objektu sportska sala "LUKE" Gračanica i Energetski pregled objekta sportska sala "LUKE" u Gračanici, Energetski pregled JU "BKC" Gračanica, projekat PROGRES - Godina energetske efikasnosti u kantonu Tuzla - sistematsko upravljanje potrošnjom energije u koji će biti uloženo cca 50.000,00 KM na zamjeni ulične rasvjete sa ciljem uspostave sistematskog upravljanja potrošnjom energije i stvaranje baze podataka. (Prvi energetski certifikat na našoj općini), projekat "REMIDA"(Izrada "SEAP-a") koji je implementiran do polovine 2015.godine.SEAP-Akcioni plan energetski održivog razvoja Općine Gračanica je izrađen u skladu s obvezama proizašlima iz pristupanja Općine Gračanica *Sporazumu gradonačelnika* (Covenant of Mayors).

Projekat Čišćenje koruta rijeke Drijenče i Sokoluše (Lukavačke, Džakulske i Rašljevačke rijeke), u vrijednosti od 100.000 KM ,finansiran iz grant sredstava Ministarstva Poljoprivrede , vodoprivrede i šumarstva TK.

Krajem 2014.godine potpisan je ugovor za Projekat-Čišćenja korita rijeke Drijenče i Sokoluše u vrijednosti od 65.000 KM , sa realizacijom u 2015.godini.

Projekat Sancije regulacije korita rijeke Sokoluše koje je otvoren usljed elementarnih nepogoda (poplave) u 2014.godini ,finansira Ministarstva poljoprivrede , vodoprivrede i šumarstva TK,u vrijednosti od 251.500 KM, a realizovan je u 2015.godini.

Usljed elementarnih nepogoda u 2014.godini otvoreni su novi projekti (Sanacije regulacije rijeke Sokoluše, Sanacije ceste Ograđenica-Prnjavor u MZ Lukavica, Sanacije klizišta Škahovica-Avdići i Sanacija klizišta Monj), u ukupnoj vrijednost od 679.000 KM , sa izvorom finansiranja Ministarstvom poljoprivrede, vodoprivrede FBiH a koji su realizovani u 2015.godini.

Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okolice TK finansijer je projekt „Utopljanja Sportske sale Luke „ u iznosu od 150.000 KM, koji je realizovan u 2015.godini.

Ministarstva prostornog uređenja i zaštite okolice TK podržalo je 9 projekata u ukupnoj vrijednosti od 267.341 KM. Dva projekta su realizovana u 2014.godini(Projekti Izgradnja kanalizacije Hajdarovac-Ritašići u vrijednosti od 58.835 KM i Izgradnja kanalizacije u naselju Soko-Bukva u vrijednosti od 19.000 KM).

U 2015.godini nastavlja se implementacija 6 projekata u vrijednosti od 253,8 hiljada KM a odnosi se na izgradnju kanalizacione mreže (Mješovita kanalizacija Mehmedović Džakule; fekalna kanalizacija Drame; Izgradnja dijela kanalizacije u MZ Gračanica; MZ Soko-Bukva i MZ Miričina).

Drugi sektorski cilj „Poboljšanje vodosnabdjevanja na teritoriju općine Gračanica“ u toku 2013.godine Tim za projekte EIB-Evropske Investicijske Banke je aktivno radilo na pripremi projekta WATSAN- „Podprojekat poboljšanja sistema vodosnabdjevanja i proširenja sistema kanalizacione mreže u Općini Gračanica“ ukupne vrijednosti od 8.964.507 KM (predhodne investicije u periodu 2007-2010.godine 1.642.872 KM, za investiranje u narednom periodu ostaje 7.321.610 KM).

Novo investicije su planirane kroz sufinansiranje iz budžeta Općine sa 1.040.427 KM; iz Grant II-IPA 2009 u iznosu od 1.831.045 KM; i Kredita EIB u iznosu od 4.450.136 KM. Projekat je započeo Odlukom o prihvatanju kredita Evropske investicijske banke (EIB) ,(odluka Općinskog vijeća broj 01-05-05154-2011 od 28.12.2011.godine). Ovom odlukom općina Gračanica ušla je u proces zaduženja kod Evropske investicijske banke(EIB) za projekat „ Poboljšanje vodosnabdjevanja općine Gračanica i dogradnja kanalizacionog sistema općine Gračanica“, kredit od 2.275.319,00 EUR (4.450.136,00 KM po srednjem kursu Centralne banke BiH, sa rokom otplate od 25 godina, grace eriodom 6 godina).

Generalni cilj Projekta je Podrška i unapređenje postojećih životnih uslova stanovništva, osiguranje adekvatnih higijenskih uslova koji se odnose na vodoopskrbu i odvodnju otpadnih voda , te realizacija mjera zaštite okoliša u skladu sa obavezama na putu približavanja EU i usaglašavanja EU legislativom, a u konkretnom slučaju sa Okvirnom direktivom o vodama , Direktivom o vodi za piće, Direktivom o urbanim otpadnim vodama.

Svrha Projekta je da se finansiranjem (iz sredstava EIB-a i sredstava lokalnog učešća Općine) osigura implementacija mjera koje doprinose poboljšanju infrastrukture i pružanja usluga kojim se osigurava adekvatno (kvalitativno i kvantitativno) vodoopskrbe , odnosno odvodnja otpadnih voda i njihovo prečišćavanje . U 2014. godini nastavljena je implementacija Projekta „Watsan“.Implementirani su projekti:

- komponente 7-Projektovanje postrojenja za prečišćavanje pitkih voda na izvorištima Vrela i Ilidža sa pripremom TD ;
- komponente 9-Idejni projekat postrojenja za pripremu pitke vode za izvorište-bunar u MZ Stjepan Polje;

- komponente 12- projektovanje kanalizacionog sistema za prikupljanje i odvođenje fekalnih i oborinskih voda za gradsko područje Gračanice (glavni projekat) u Općini Gračanica;
- komponenta 19- Master plan otpadnih voda Općine Gračanica (izrada idejnih projekata kanalizacije MZ u ruralnim dijelovima Općine Gračanica);
- komponenta 2-Detaljno geološko i hidrogeološko katiranje, geofizičko ispitivanje, testiranja i pripreme tehničke dokumentacije u cilju definisanja likacije istaržnih bušenja za pronalaženje novih količina vode na području Općine Gračanica;
- Usluga revizije projekta „projektovanje kanalizacionog sistema i sistema za prikupljanje oborinskih voda za gradsko područje-glavi projekat.

Projekti iz komponente 7 i 9 realizovani su u 100 % iznosu. Projekti iz komponente 12 i 19 realizovani su u iznosu od 90%. Projekat iz komponente 2 realizovan je u 57,78 %. Usluge revizije su realizovane sa 100%.

Ukupno ugovorena vrijednost projekata sa PDV-om WATSAN u 2014.godini iznosi 293.202,20 KM , od toga 173.441,00 KM iz kredita a 119.761,20 iz budžeta općine. Prosječna realizacija projekata iznosi 78,91%.

Od ukupne vrijednosti kredita koji iznosi 4.450.137 KM ,za gore navedene projekte realizovano je 3,8 % kreditnih sredstava .

U 2015. godini u nastavljen je projekat WATSAN BiH te izgrađeno cca 4 km kolektora (oborinskih i fekalnih) u vrijednosti od 999.517,82 KM (161.560 KM kredita EIB i 837.957,82 KM IPA grant sredstava).

U okviru **trećeg sektorskog cilja SEC3** „Zaštićena i očuvana kulturna baština , uređena izletišta i zelene površine na području općine do 2015.godine“, u toku 2014.godine ostvaren je neznatan progres nastavkom implementacije projekta Stare kuće Mare Popović. U 2015.godini nije bilo značajnijih ulaganja u ovaj sektor.

Na koncu, u okviru četvrtog sektorskog cilja SEC4 „Općina Gračanica bez mina do 2015. godine na površinama Prve kategorije“

U toku 2015.godine nije bilo ulaganja u deminiranje zemljišta kontaminiranog minama ali je prikupljeno i uništeno 800 neeksplozivnih ubojnih i minsko eksplozivnih sredstava. Prema stanju sa 2015.godinom 3,69 % ukupne površine općine ili 783,29 ha je zemljište kontaminirano minama i minsko eksplozivnim sredstvima.

U periodu 2012-2014.godine realizovani su slijedeći projekti deminiranja po godinama:

U 2012.godini završen je 1 projekat deminiranja područja Lendići Dubrave ukupne površine od 80.825 m² i cijene od 161.650,00 KM, što je 6,9% od ukupne površine I kategorije. Finansiranje ovih projekata je 90% donacija Njemačke Vlade i 10 % Općine i TK-KUCZ Tuzla. U poređenju sa 2012.godini vidi se da je došlo do povećanja površina I i II kategorije, a to je razlog što se vrši prekategorijska iz III kategorije, kako bi se uradili projekti deminiranja i ušli u prijedloge liste prioriteta deminiranja. Podaci o ulaganjima u projekte deminiranja ukazuju na nerješeni problem finansiranja ovih projekata na državnom nivou te oslanjanje na eksterne izvore finansiranja.

U toku 2013.godine završena su 2 projekta deminiranja područja (Gornji Skipovac 1 i Gornji Skipovac 2) ukupne površine od 126.898 m² i cijene koštanja od 324.122,824 KM što je 6,5% od ukupne površine I kategorije.

U 2014. godini na području Općine Gračanica realizovan su samo 2 projekta deminiranja ukupne površine od 76.924,69 m² iz donatorskih sredstava vrijednosti 153.015,00 KM , a odnosi se na područja:

1. Donji Skipovac- vodovod, ukupne površine od 43.917,14 m², vrijednosti 87.000 KM
2. Malešići- Javor, ukupne površine od 33.007,55 m² ,vrijednosti 66.015 KM.

Nešto manja ulaganja izvršena su i u prethodne dvije godine ali je to sve nedovoljno u odnosu na ukupne potrebe i važnost ovog projekta za buduće generacije posmatrano kroz kriterij sigurnosti.

5. OSVRT NA OSTVARENI KUMULATIVNI PROGRES U PRVIH PET GODINA IMPLEMENTACIJE

Planom za period 2011-2015.godine predviđena je implementacija 432 projekta ukupne vrijednosti od 72,38 milijuna KM od toga za sektor ekonomskog razvoja planirano je 218 projekata ukupne vrijednosti od 29,02 milijuna KM, za društveni sektor je planirano 106 projekata ukupne vrijednosti od 6,98 milijuna KM a za sektor društvenog razvoja 108 projekata ukupne vrijednosti 36,36 milijuna KM.

Tokom peroda 2011 - 2015 godine implementirano je ukupno **353** projekata, što je **82 %** u odnosu na **432** projekata definisanih u strategiji razvoja za period 2011-2015.godine (od kojih su 70% višegodišnji projekti). Značajan broj novih projekata je **naknadno uključen u implementaciju**, jer su po odluci općinskog vijeća uvršteni za realizaciju u budžete tekućih godina.

Finansijska vrijednost imlementiranih projekata u periodu 2011-2015.godine iznosi 27,09 milijuna KM što je 37,43 % od plana za isti period.

Generalno, najveći progres ostvaren je u oblasti ekonomskog razvoja, a posebno u ostvarenju trećeg strateškog cilja koji glasi „Kvalitetno riješena cestovna infrastruktura“. Procenat realizovanih projekata je najveći u oblasti programa cestovne infrastrukture, programa rasvjete , programa klizišta.

U okviru prvog strateškog cilja koji se odnosi na privlačenje investitora i povećanje zaposlenosti

postignuti su relativno dobri rezultati. Promocija imidža općine je nastavljena kroz dva najvažnija projekta sajмова (sajam poduzetništva i obrata „Grapos-expo“ i Izložbu stočarstva Gračanica i Doboј Istok, Gračanički vašer, promocija preko NVO a posebno preko NVO „Gračaničko keranje“, „Udruženja poljoprivrednika poljoprivrednih inženjera i tehničara , NVO „ANEА“ i dr.), razvoja saradnje sa bratimljenim gradovima i dr.

Drugo, od početka implementacije strategije 2011.godine, započeo je proces registracije poljoprivrednih gazdinstava, uspostavljen je registar poljoprivrednih proizvođača, usvojen sistem poticaja i kriteriji za poticaj poljoprivredne proizvodnje na području općine, razvijeno je partnerstvo u radu sa Udruženjem poljoprivrednike, što je između ostalog uticalo da se u periodu 2011-2015. godine u registar upiše 2080 poljoprivrednih gazdinstava .

Nadalje, nastavljen je projekat toplifikacije grada Gračanice, mada je do zastoja došlo u 2012.godini zbog nedostatka sredstava sa viših nivoa vlasti , ali je isti nastavljen u krajem 2013. godine i i

nastavljen u 2014 i 2015. godini. Kao rezultat ovog projekta je konstantno povećanje broja priključaka na toplovod (na 174 u 2015. godini), smanjenje energenata (uglja za zagrijavanje za 6000 tona), koji zagađuju okoliš, a što tuiće na smanjenje količine CO₂ u zraku.

Međutim, rezultati u okviru sektorskog cilja regulisanje korita rijeke Sokoluše u zoni plavljenja u dužini od 300 m su skromni može se reći i zanemarivi u odnosu na plan.

Posebno naglašavamo kako, nažalost, nije ostvaren nikakav progres u ostvarenju strateškoga cilja SEC4 koji se odnosi na termalne vode i druge resurse u funkciji razvoja turizma i na sektorski cilj „Izgradnje zatvorenog bazena i smještajnih kapaciteta u funkciji razvoja zdravstvenog i banjskog turizma do 2015. godine. Razlog je što je koncesija na termalne izvore vode data privatnoj firmi „Terme“ d.o.o., a općina nema uticaja na ulaganje u razvoj niti mehanizama kontrole osim oduzimanja koncesije.

Progres je djelomično ostvaren i u oblasti društvenog sektora, odnosno petog strateškog cilja koji se odnosi na bolju upravu, uređen društveni sektor, veću brigu za mlade i osjetljive kategorije. Strateškim dokumentom predviđena je implementacija ukupno 106 projekata u oblasti društvenog sektora, od čega je implementirano 127 projekata, što je 19 % u odnosu na plan za 2011-2015. godinu. Najveći progres ostvaren je u okviru trećeg i petog sektorskog cilja. U okviru trećeg sektorskog cilja koji se odnosi na unapređenje sportsko kulturnog života u općini. Završen je projekat pokrivanja PKSC-Privredno kulturnog i sportskog centra Gračanica, rekonstrukcija i izgradnja poligona u mjesnim zajednicama, mjesnih domova kulture, programi za mlade (volontiranje), edukacije, informisanje i sl.

Manji napredak je ostvaren u petom sektorskom cilju, koji se odnosi na unapređenje rada lokalne uprave. Naime u okviru ovog sektora ostvaren je napredak u programu uvođenja nove informacione tehnologije (softveri za odjel budžeta i računovodstva, i katastra), informatičke opreme i edukacije zaposlenih.

Najmanji napredak je ostvaren u okviru prostornih, tehničkih i materijalnih uslova za rad općinske uprave (nisu završeni projekti: sprat nove zgrade općine, opremanje civilne zaštite, opremanje prostorija mjesnih ureda i dr).

U četvrtom sektorskom cilju koji se odnosi na unapređenje uslova rada i usluga u sektoru zdravstva postignut je progres implementirani su 2 projekta (projekt proširenja objekta porodične medicine u naselju Polje u MZ Stjepan Polje i projekat uvođenja informacionog sistema i nabavke radiološke opreme za potrebe JZU Dom zdravlja Gračanica).

U prvom sektorskom cilju koji se odnosi na unapređenje sistema upravljanja otpadom, vodom i zrakom, implementirano je svega 10 % ukupno planirane vrijednosti projekata (nisu implementirani projekti sanacije deponije i obezbjeđenja nove lokacije deponije, ali je donesena odluka OV za uključivanje u projekt regionalne deponije Doboje). U okviru ovog sektora najviše se radilo na projektima iz programa sanacije gubitaka vode, programa izgradnje novih vodovodnih mreža i projektima energetske efikasnosti (projekti IPA „Remida „ i „Progres“).

Od 38 započetih mjera predviđenim Akcionim planom energetske održivosti razvoja općine Gračanica, najviše mjera je započeto u sektoru zgradarstva i to 18 mjera, zatim u sektoru saobraćaja (5 mjera), u sektoru vodosnabdijevanja su započete četiri (4) mjere, u sektoru obnovljivih izvora energije četiri (4) mjere, u sektoru javne rasvjete tri (3) mjere, u sektoru urbanističkog planiranja i odvoza otpada po dvije (2) mjere.

Neke od započelih mjera a koje su realizovane do kraja 2015. godine su:

- Utopljanje i zamjena stolarije na sportskoj sali „LUKE“ u Gračanici
- Zamjena stolarije na objektu JU II OŠ u Gračanici
- Utopljanje i zamjena stolarije na objektu JU obdanište „NAŠA DJECA“ u Gračanici
- Utopljanje i zamjena stolarije na objektu JU OŠ „DONJA ORAHOVICA“
- Postavljanje fotonaponskih panela i solarnih kolektora na krovu sportske sale u Gračanici
- Izrada energetske pregleda na ukupno petnaest (15) javnih objekata na području općine Gračanica
- Izrada energetskog sertifikata na objektu JU obdanište „NAŠA DJECA“ u Gračanici
- Postavljanje ulične Led rasvjete u MZ Gračanica

Budući da je Općina Gračanica potpisnik Sporazuma Gradonačelnika (Covenant of Mayors), ista se obavezala da do 2020.godine reducira emisiju CO₂ za minimalno 20% u odnosu na referentnu 2005. godinu.

Do kraja 2015. godine smanjenje emisije CO₂ na području općine Gračanica realizovano je u iznosu od 22.924,76 tCO₂, odnosno 13% od ukupne emisije CO₂ za referentnu 2005. godinu.

Od ukupno 56 prioriteta mjera Općina Gračanica je pokrenula aktivnosti u 38 mjera, što ukupno iznosi 68% od planiranih mjera, a iste su birane tako da donose veće smanjenje koncentracije polutanata u zraku.

Obzirom da je Općina Gračanica do kraja 2015. godine realizovala 46,70% od ukupno planiranog smanjenja emisije CO₂, procjene su da će ista do kraja 2020. godine ostvariti planirano smanjenje emisije CO₂.

Progres je ostvaren i u sektoru unapređenja i zaštite okoliša odnosno u okviru drugog sektorskog cilja, koji se odnosi na poboljšanje vodosnabdjevanja na teritoriji općine Gračanica obzirom da je općina implementira kredit potpisan sa Evropskom investicijskom bankom za projekat WATSAN, koji treba da se završi do kraja 2017. godine.

Manji progres je ostvaren i u okviru trećeg sektorskog cilja koji se odnosi na zaštitu i očuvanje kulturne baštine u uređenje izletišta i zelene površine na području općine, (projekti iz programa zaštite i revitalizacije spomenika kulture, program uređenja izletišta i programa uređenja zelenih površina)

U okviru četvrtog sektorskog cilja koji glasi „Općina Gračanica bez mina na površinama I kategorije“, nije implementiran ni jedan projekat zbog nedostatka eksternih izvora finansiranja. Međutim na izdvojenoj listi projekata nalazi se cca 20 projekata deminiranja i tehničkog izviđanja u ukupnoj vrijednosti od cca 6,00 miliona KM, za koje se traže donatorska sredstva. Inače kvalitetni i sigurni izvori za finansiranje ove vrste projekata nisu riješeni na državnom nivou.

6. VERTIKALNA USKLAĐENOST I MEĐUSOBNI UTICAJ SEKTORSKIH PROJEKATA

Budžet općine Gračanica za 2015. godinu planiran je u iznosu od **12.965.830 konvertibilnih maraka** a izvršen je sa 92,4 % u iznosu od 11.972.802,00 KM. S obzirom da iz vlastitih sredstava nismo u mogućnosti značajnije finansirati razvoj lokalne zajednice, implementacija projekata definisanih u strategiji razvoja uslovljena je u najvećoj mjeri obezbjeđenjem finansijskih sredstava iz eksternih izvora: kredita, budžeta viših nivoa vlasti Tuzlanskog kantona i Federacija BiH kao i kroz projektno finansiranje. U 2015. godini implementirani su projekti u ukupnoj vrijednosti od **5.006.690,00 KM**, koji doprinose ekonomskom, društvenom i ekološkom razvoju.

U toku 2015.godine je implementiran značajan broj projekata, a dio njih svakako ima i određeni međusektorski uticaj. To su prije svega projekti vodosnabdjevanja, putne infrastrukture, toplifikacije grada Gračanice, projekti za mlade i projekti podsticaja poljoprivrede.

7. OSVRT NA GENERALNE MAKROEKONOMSKE INDIKATORE

Općina Gračanica spada u red srednjih općina u Federaciji BiH, kako po teritoriji (**219,5 Km²**) tako i po broju stanovnika (**48.395 popisanih osoba, 15.137 domaćinstava sa 20.160 stanova.**(Izvor podataka: Saopštenje broj 1. Agencije za statistiku BiH, Sarajevo od 05.11.2013.godine – Preliminarni rezultati popisa stanovništva, domaćinstava i stanova u BiH u 2013.godini).

Na osnovu stepena razvijenosti prema podacima za 2015. godinu Općina Gračanica je razvrstana u red **razvijenih**, općina, sa indexom razvijenosti od 118,5 i nalazi se na 16, mjestu od 79 općina u Federaciji BiH, dok se Sarajevo Centar nalazi se na prvom mjestu sa indeksom razvijenosti od 234 . (Izvoru podataka: Federalni zavod za programiranje razvoja Sarajevo „Socioekonomski pokazatelji po općinama u F BiH za 2015.godinu“). Prema indeksu razvijenosti općina Gračanica sa 13 mjesta iz 2013. godine je pala na 16 mjesto u 2015. godini.

Kretanje važnih makroekonomskih pokazatelja u periodu 2011-2015.godine, koji se odnose na općinu Gračanica sa uporednim podacima za Tuzlanski kanton, predstavljeni su u narednoj tabeli:

OSNOVNI INDIKATORI RAZVOJA OPĆINE GRAČANICA I TUZLANSKOG KANTONA
(period 2010.-2015.godine)

Red . Br.	Indikatori razvoja po godinama	Općina Gračanica						Tuzlanski kanton					
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2010	2011	2012	2013	2014	2015
1	Površina	220	220	220	220	220	220	2.649	2.649	2.649	2649	2649	2649
2	Stanovništvo	52.212	52.319	52.426	52.512	52.607	52.701	499.000	499.000	499.000	498.911	499.144	498.766
3	Gustina naseljenosti	237	238	238	239	239	240	188	188	188	188	188	188
4	Broj zaposlenih	8.196	8.377	8.346	8423	8428	9106	82.636	82.946	80.767	88.727	81.588	83.427
5	Broj nezaposlenih	8.857	8.968	9.350	9.658	9.651	9.345	92.037	95.194	98.289	98.956	98.797	96.429
6	Radna snaga-broj	17.053	17.345	17.696	18.081	18.079	18.451	174.673	178.140	179.056	179.983	180.385	179.856
7	GDP u hiljadama	169.240	175.428	180.065	184.805	188.758	nema podataka	2.512.000	2.592.000	2.586.000	2.620.858	2.676.929	nema podataka
8	Investicije u hiljadama KM							392.000	405.000	404.000			
9	Stepen investiranja							16	16	16			
10	Stepen zaposlenosti u % u odnosu na ukupan br.stan.	16	16	16	16	16	17,3	17	17	16	17,78	16	16,7
11	Stepen nezaposlenosti u %	52	52	53	53,4	53,4	50,6	53	53	55	55,1	54,8	53,6
12	GDP po stanovniku u KM	3.241	3.353	3.435	3.519	3.588	nema podataka	5.034	5.194	5.117	5253	5363	nema podataka
13	Izvoz robe u hiljadama KM	137.384	155.223	150.253	162.444	174.250	170.218	1.025.000	1.136.000	980.000	1.028.913	1.127.710	1.194.559
14	Uvoz robe u hiljadama KM	153.859	176.474	180.659	185.464	190.969	200.755	1.247.000	1.389.000	1.258.000	1.267.666	1.398.583	1.544.530
15	Stepen pokrivenosti uvoza izvozom u %	89	88	83	87,59	91,25	84,79	82	82	78	81,13	81	77
16	Fizički obim ind. Proizvodnje.							105	109	101			
17	Prosječna plaća u KM	533	526	524	520	536	524	734	734	735	738	739	733
18	Prosječna penzija u KM	309	321	321	319	334	336	302	316	362	361	380	383
19	Broj penzionera	3.737	5.067	5.197	5.329	5.493	5.655	64.953	65.897	66.679	67.669	69.095	69.966

Red . Br.	Indikatori razvoja po godinama	Općina Gračanica						Tuzlanski kanton						
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2010	2011	2012	2013	2014	2015	
21	Ukupan procenat poreza i doprinosa na i iz plaće			68,50%	68,50%	68,50%	68,50%	68,50%	68,50%	68,50%	68,50%	68,50%	68,50%	68,50%
22	GDP po stanovniku općine Gračanica FBIH=100	49,2	49,2	49,2	49	48,9	nema podataka						73	nema podataka
23	Broj preduzeća na 1000 stanovnika	43	45	45,9	46,3	46,8	48	45	47	48,20%	49,3	50,1	51,2	
24	Budžet po stanovniku u KM	212	191	242	197	233	227							
25	Porezni prihodi po stanovniku u KM	124,57	125,36	120,65	131,72	122,89	134,72							
25	Rang razvijenosti	14	14	14	13	14	16							

Izvor podataka: Socioekonomski pokazatelji po općinama u FBIH za 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015 ; obrada Federalni zavod za programiranje razvoja FBIH
 Za indikatore Budžet po stanovniku i porezni prihodi , obrada- Odjeljenje za lokalni razvoj –JLS Gračanica

8. OSVRT NA INSTITUCIONALNE KAPACITETE OPĆINE

Općinska administracija u općini Gračanica je fleksibilna i spremna na promjene, odnosno poboljšanja. U okviru organizacijske strukture egzistiraju **četiri službe sa 9 odjeljenja, Stručna služba Općinskog vijeća i Kabinet načelnika**. Poslovi relevantni za implementaciju strategije razvoja su podijeljeni između 5 odjeljenja (Odjeljenje za budžet i finansije, Odjeljenje za poduzetništvo i lokalni razvoj, Odjeljenje za društvene djelatnosti, boračko invalidsku zaštitu i zajedničke poslove, Odjeljenje za prostorno uređenje i građevinske poslove i Odjeljenje za civilnu zaštitu), ali i četiri **zamjenika** načelnika općine.

Odjeli u okviru općinske administracije vrše aktivnosti vezane za pojedinačne sektore koji se obuhvataju okvirom svoje nadležnosti. Postojećim organizacijskim rješenjem nadležnosti za poslove i zadatke vezane za implementaciju strategije razvoja **nisu** objedinjene u okviru jedne centralne jedinice, čime je cjelokupan proces koordinacije planiranja, sprovođenja i praćenja i vrednovanja strateških planova prepušten dobroj volji uposlenika i snažnoj koordinirajućoj ulozi načelnika i zamjenika načelnika.

U cilju poboljšanja postojećeg stanja i otklanjanja uočenih ograničenja u oktobru 2013.godine usvojen je i objavljen novi Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji jedinstvenog općinskog organa uprave Općine Gračanica. Novim Pravilnikom utvrđena je nova organizacijska šema i raspodjela odgovornosti u okviru četiri službe, trinaest odsjeka, Stručne službe Općinskog vijeća, Kabineta načelnika sa dva odsjeka, Sportske sale i Sekretara organa državne službe.

Poslovi relevantni za implementaciju i praćenje strategije razvoja su podjeljeni između 11 odsjeka (Odsjek za privredu, poljoprivredu i ruralni razvoj, Odsjek za upravljanje lokalnim razvojem, Odsjek za budžet i javne nabavke, Odsjek za trezor i računovodstvo, Odsjek za prostorno uređenje, Odsjek za stambeno komunalne poslove i zaštitu okoliša, Odsjek za upravu i društvene djelatnosti, Odsjek za boračko-invalidsku zaštitu, pitanje raseljenih i zajedničke poslove, Odsjek za civilnu zaštitu i Odsjek za zaštitu od požara i vatrogastvo, Odsjek za opće poslove, odnose sa javnošću i informacione tehnologije, Odsjek za razvojne projekte i evropske integracije), ali i četiri pomoćnika načelnika i šefa kabineta.

Novim Pravilnikom ranije Odjeljenje za poduzetništvo i lokalni razvoj je podijeljeno na dva odsjeka: Odsjek za privredu, poljoprivredu i ruralni razvoj i Odsjek za upravljanje lokalnim razvojem.

Dakle, nije došlo do bitnih promjena vezanih za odsjek u čijoj nadležnosti je implementacija strategije razvoja. Zadržan je nivo organizacije odjeljenje-Odsjek za upravljanje lokalnim razvojem u okviru Službe za poduzetništvo lokalni razvoj i finansije sa četiri zaposlenika od kojih je 3 sa VSS i jedan sa SSS. (Šef Odsjeka, Viši stručni saradnik za upravljanje razvojem, Stručni saradnik za podsticanje razvoja i Viši referent za statistiku). U proceduri je novi Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji jedinstvenog općinskog organa uprave.

Uspješno upravljanje lokalnim razvojem u ovako postavljenoj vrlo složenoj organizaciji moguće je ostvariti samo uspostavom i primjenom kvalitetnog softvera za automatsku obradu podataka iz obrazaca T1-obrazac za projekte, usvajanjem i primjenom Pravilnik i procedura za praćenje realizacije

svih ugovora i Plana internog i eksternog komuniciranja i izvještavanja te kontinuiranom edukacijom službenika i svih učesnika o procesu planiranja, a posebno izvještavanja.

Implementacijski kapaciteti socio-ekonomskih partnera (NVO/poslovni sektor i drugi akteri) su nažalost skromni, tako da je mogućnost međusobne saradnje i privlačenja dodatnih sredstava za realizaciju strategije razvoja dobra prilikom realizacije pojedinih projekata.

ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Nakon analize prikupljenih informacija i podataka vezanih za dinamiku i finansijsku implementaciju projekata i mjera definisanih strategijom, opći je zaključak da se relativno dobro planiraju projekti za implementaciju iz svih sektora razvoja, ali se uglavnom oslanjaju na eksterne izvore.

Tokom perioda 2011 - 2015 godine implementirano je ukupno **372** projekata, u iznosu od 27,09 miliona KM što je samo 37,43 % od plana za isti period.

Značajan broj novih projekata je **naknadno uključen u implementaciju**, jer su po odluci općinskog vijeća uvršteni za realizaciju u budžete tekućih godina.

Planom implementacije (Indikativni finansijski plan), koji je donesen za 2015. godinu, a prema planu budžeta za istu godinu, konstatovano je da je navedenim planom predviđena implementacija **146** projekata ukupne vrijednosti 9.559.652,00 KM od toga iz sredstava budžeta planirano je 3.485.481,00 KM, a iz eksternih izvora planirano je 6.074.171,00 KM. U toku planskog perioda implementirano je ukupno **102** projekta, što je oko 70 % u odnosu na ukupan broj projekata, u vrijednosti od 5.006.690,00 KM, što je **52,87 %** u odnosu na projektirani finansijski okvir.

U sektoru ekonomskog razvoja, planirano je da se u 2015. godine implementira **37** projekata ukupne vrijednosti od **2.063.724,00** KM, od čega je učešće Općine **734.000,00** KM. U okviru ovog sektora implementirano je ukupno 29 projekata u ukupnoj vrijednosti od 1.449.836,00 KM, što je 72,54 % planirane vrijednosti. To su uglavnom projekti komunalne i putne infrastrukture koji utiču na stvaranje ambijenta za ekonomski razvoj ali ne utiču direktno na povećanje zaposlenosti.

U sektoru društvenog razvoja, planirano je da se u 2015. godini implementira **77** projekata ukupne vrijednosti od 2.190.481,00 KM, od čega je učešće budžeta Općine 1.406.481,00 KM. U okviru ovog sektora implementirana su 53 projekta ukupne vrijednosti od 1.346.722,00 KM, što je 61,48 % od planirane vrijednosti projekata.

U sektoru zaštite i unapređenja životne sredine, planirano je da se u 2015. godini implementiraju **32** projekta ukupne vrijednosti od **5.305.447,00** KM, od čega je učešće budžeta Općine 1.345.000,00 KM. U okviru ovog sektora implementirano je **20** projekata ukupne vrijednosti od 2.210.132,00 KM, što je 41,66 % od planirane vrijednosti projekata. Važno je istaći da se u okviru ovog sektora nalaze projekti vodovoda i kanalizacije koji se finansiraju iz kredita EIB-e a implementiraju se u periodu 2015-2017.godine. U plan budžeta nisu ušli (projekti deminiranja i tehničkog izviđanja), ukupne vrijednosti od 6.104.327,00 KM jer je njihova implementacija velikim dijelom ovisna od eksternih izvora.

Razlog za odlaganje implementacije određenog broja projekata jeste nedostatak vlastitih sredstava u budžetu općine za realizaciju projekata i uvijek prisutna neizvjesnost i nesigurnost kada je u pitanju namicanje sredstava iz eksternih izvora.

Imajući u vidu sve navedeno, neophodno je:

- Izraditi Plan implementacije za 2016.godinu i okvirni plan za 2016-2018.godinu na realnijim osnovama u skladu sa implementacijskim kapacitetima lokalne uprave, imajući pri tome na umu obim implementacije iz prethodnog planskog perioda;
- Korigovati budžete pojedinih projektnih prijedloga u Planu implementacije kako bi razlika između projektovanog i ostvarenog budžeta bila što manja;
- Identifikovati prioritete u okviru plana implementacije za 2016.godinu;
- Izvršiti izmjenu dijela projektnih indikatora kako bi se omogućilo kvantitativno mjerenje stepena implementacije Plana;
- Primjeniti novi programsku podršku za automatsku obradu podataka iz obrazaca T1 , po izvršenoj reviziji strategije;
- Usvojiti standarde izrade planova izvještaja službi organa uprave koji će biti usklađeni sa strateškim dokumentima, budžetom i planom javnih nabavki općine Gračanica;
- Predložiti i usvojiti pravilnik i procedure o praćenju realizacije svih ugovora;
- Predložiti i usvojiti Plan internog i eksternog komuniciranja plana i izvještavanja;
- Završiti procedure donošenja i implementirati novi Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji jedinstvenog organa uprave općine Gračanica.
- Kontinuirano educirati sve službenike o procesu planiranja , izvještavanja i monitoringu